



נעים שבת הרב בנימין בוימל

"מה טובו"

בנו בעור ונאום הגבר" וכו', הוא פשוט לא מפסיק להלל ולשבח את עצמו!

אבל אם נדקדק באלו אותיות מתחילות הברכות עצמן, נמצא אותן מוכרות למדי:

- הסדרה הראשונה פותחת: "כי מראש צורים אראנו"
- הסדרה השנייה: "לא הביט און ביעקב"
- הסדרה השלישית: "מה טובו אהליך יעקב"

כן, בלעם ידע "דעת עליון". אבל הקדוש ברוך הוא ידע את נפשו הבהמית של בלעם. הוא רצה לזרוק עליהם פצצת 'כלם' ולחסלם באחת? במקום זאת – המטיר עליהם גשם נדבות של שירות ותשבחות! עלה לו ביוקר.

בלעם, מסתבר, אינו רק בגדר "מכוער דורש", אלא גם "מכוער מקיים". כשראה שקללותיו הפכו לברכות, לא ויתר. הוא הפך ליועץ בהתנדבות, ורקם עבור בלק עצה מרושעת שהפילה עשרים וארבעה אלף מישראל! – "ארור אומר ועושה". בנבזותו הרבה, טווה תוכנית מפורטת: "אלוקיהם של אלו שונא זימה וכו", שווקים של פשתן, זקנות, ילדות – הכל כמתואר בדברי חז"ל (סנהדרין קו.).

אגב, תכנית זאת פעילה חלקית עד היום. אנו נכנסים ל"קניין" למטרה כשרה – ביקור ב"אסותא", או רק מעבר לתחנת הרכבת, שם כבר ממתינות פרסומות השחץ... מדהים שתכנית זו בנויה כולה "לשיטתו" של בלעם, שיטת ה"כד-לב-מוח". מטרתה: להרתיע את הכבד כהלכה! "כשתקף יצרו עליו, אומר לה: 'השמעי לי', והיא מוציאה לו דמות פער מחיקה ואומרת לו: 'השתחוה לזה.' הנה, הכבד נתן את הטון – 'תקף יצרו'. מהר מאוד, חילחל המסר אל הלב – מדור הרצון, והנה אותו יהודי כבר רוצה ברע, ומבקש: 'השמעי לי'. ההידרדרות ממשיכה לכיוון המוח, עד כפירה בעיקר, חלילה, 'מוציאה מחיקה דמות פער ואומרת לו: 'השתחוה לזה!' לא פחות ולא יותר. עשרים וארבעה אלף חללים הפיל ה"כד" בשליחותו של השטן – בלעם.

אז מה יעשה יהודי מול הקללה הזו? איך נשמור על המוח והלב שלנו, איברים שהנשמה תלויה בהן, מזרועות התמנון ששולח הכבד באמצעות התאוות הגשמיות? ברחמי האניסופיים, נתן לנו הקדוש ברוך הוא שתי מצוות עיקריות וחשובות מאין כמותן, שני עמודי עולם, כדי לשמור על שני איברים אלו – **המוח והלב**. בכוחן לטהר את המוח ולכבס את הלב!

- לימוד תורה: בתורה אנו הוגים באמצעות **המוח**. על ידה, שכלנו מתטהר, מחשבותינו מזדככות, ודעתנו הופכת לדעת תורה.
- עבודת הלב – תפילה. היא מטהרת את **הלב**, ממלאת אותו ברגשי קודש עילאיים, בבחינת "נכספה וגם כלתה נפשי"... "צמאה נפשי לאל חי".

כאשר אדם לומד תורה, מוחו הופך למוח יהודי. וכאשר הוא שופך ליבו כמים נוכח פני ה', ליבו הופך ללב יהודי. באמצעות מצוות אלו, הוא נדבק בבורא עולם, ו"כל המחובר לטהור – טהור!" מובטח לו השלטון על הכבד והוא ניצל מהתאוות הרעות. בלעם, קללותיו ומזימותיו, לא יוכלו לו!

וכמובן, מעלה יתירה יש למצוות אלו – תורה ותפילה

הכבד. השכל מנווט את הרצונות, והרצונות מכניסים את התאוות לגבולות הקדושה.

אבל בלעם? הוא מכיר את המדורים האלו מהצד ההפוך. הוא מסדר אותם מלמטה למעלה! לדידו, הכבד הוא השליט. הוא יתייב את המהלכים, יתן את הטון ויקבע את הקצב. הוא רצה לקלל את ישראל במילה אחת – "כלם! הכבד ישלוט על הלב ואפילו על המוח, יטנף אותם בתאוות מכוערות ובמחשבות כפירה, ועם ישראל פשוט

שיביבי אמינה | הרב אהרון בייפוס

"האומר שלי שלך, ושליך שלי, עם הארץ".

האומר?! למה הוא אומר כך? ומדוע יכונה "עם הארץ", תואר המתאים למי שלוקה בחוסר ידיעה?

אכן, ההוא לוקה בחוסר ידיעת מאמרם ז"ל: "הכל בידי שמים, חוץ מיראת שמים". ומשום כך, הוא **אומר לקב"ה: שלי-המוטל עלי לעשות**, היינו עניני יר"ש, **שליך... אני "סומך" עליך...**

ושליך-עניני הפרנסה שהם באחריותך, שלי, אני פורס את חסותי, כוחי ועוצם ידי...

כיוצא בדבר, כשנולד בכור בעדר, ומרגיש האדם: כוחי ועוצם ידי עשה לי...אומרים לו

לפדותו **בשה**. ר"ת: **הכל בידי שמים!**

אח"כ, כשנולד בן ראשון, ונשאל האבא מה עם החינוך? אם ישיב, הכל בידי שמים, ישיבו לו: **חמש [סלעים]**. כלומר: **חוץ מיראת שמים!!**

יכלה מאליו!

אבל הקב"ה, ברוב אהבתו את בניו, היפך לבלעם את האותיות, ובמקום "כלם" הוא הכריז בקול גדול: "ה' אלוקיו עמו ותרועת 'מלך' בו!" איזו עצמה!

בכך לא די. חז"ל אומרים (סנהדרין קה): שהקדוש ברוך הוא הכניס לפיו של בלעם חכה. באמצעותה משך אותו בלשונו, והוציא מפיו דרשות שלמות בשבח ישראל, בעל כורחו! נראה דבר מדהים: מכל אות של קללת 'כלם' הוציא הקב"ה דרשה שלמה בשבחם של ישראל! מיטב הברכות!

איך? הלא דבריו של בלעם אינם מקשה אחת. הם מחולקים למקטעים, כשכל מקטע נאמר ממקום אחר, עם מזבחות, קרבנות וטקסים חדשים. יתרה מזאת, הוא תמיד פותח בהקדמות ראוותניות, משבח ומהלל את עצמו, כמו: "מן ארס יתני בלק מלך מואב" וכו', "קום בלק ושמע, האזינה עדי בנו ציפור" וכו', "נאום בלעם

בוקר. שמש ראשונה. עומד לו יהודי בפתח בית הכנסת, עטוף בטלית בזהקת ותפילין מהודרות. הוא כורע קלות מול ארון הקודש המרהיב, וקולו ממלא את החלל במילים מפתיעות: "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל!" זה הפסוק שפותח את סדר יומו בעבודת הבורא. פסוק שנאמר על ידי מי? לא פחות ולא יותר מאשר בלעם הרשע, אבי אבות הטומאה! נשמע גרוע, לא? האמת, כרגיל, עמוקה הרבה יותר.

חז"ל הקדושים גילו לנו סוד: "מברכותיו של אותו רשע, אתה יודע מה היה בלב" (סנהדרין קה). כלומר, דווקא מתוך הברכות שיצאו לו מהפה, אהנו מבינים מה היה החלום שלו לגבי עם ישראל. רבי יוחנן נותן דוגמה: "ביקש לומר שלא יהיו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות", במקום זאת – "אמר: 'מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל'".

בלעם לא היה סתם קוסם שכונתי; הוא היה גדול בנבואה כמשה רבנו! (ספרי, דברים לד, י) הוא הבין לעומק בעניינים של קדושה ורוחניות. אם דווקא את זה הוא רצה להשביט, את בתי הכנסת ובתי המדרש – זה אומר רק דבר אחד: מדובר פה בסודות היסודות של הקיום שלנו, באבני הפינה עליהן נשענת כל האומה!

ולא רק זה. חז"ל למדנו שדווקא ברכת ה"מה טובו" היא אחת ויחידה במינה. היחידה שנועדה להיות נצחית, להישאר איתנו לנצח נצחים! "כולם חזרו לקללה, חוץ מבתי כנסיות ובתי מדרשות". כל הברכות שבלעם ניסה להפוך לקללות – אכן חזרו לקללה, בדורות שונים. רק "אחת מן הקללות הפכה לברכה שלא חזרה לעולם" (רש"י). איזו אחת? רבי אבא קובע נחרצות: "מה טובו!" (סנהדרין קה).

אבל למה? למה דווקא היא זכתה לחיי נצח? מה סוד הקסם שלה, שבזכותה בתי כנסיות ובתי מדרשות לא ימושו מעם ישראל, מזרעו ומזרע זרעו עד עולם? התשובה לחידה זו תתגלה כשנכיר מעט לעומק את מוחו המעוות של בלעם ואת תפיסת עולמו ההרסנית.

בלעם, "יודע דעת עליון" (במדבר כד, טו). ידע לכוון בדיוק את הרגע בו אפשר כביכול "ללכוד" את כעסו של הקדוש ברוך הוא, וזו היה זורע מצוקות, מצמיח אסונות (ברכות ז.). "תוספות" שואלים: מה הוא כבר יכל לקלל ברגע אחד קצר כזה? והתשובה מזעזעת: הוא רצה לומר מילה אחת קצרה וקטלנית: "כלם!" קל ופשוט. ברגע אחד הוא יצא

חיסול ממוקד לעם ה'. גאונות של ממש, אם חושבים על זה מהצד האפל...

בספרי חסידות, ניתוחו את תפיסת עולמו המעוותת של בלעם דרך שלוש האותיות האלו: כ'-ל-ם. איך? נפש האדם מורכבת משלושה "מדורים" עיקריים:

- כ' – כבד: המדור הנמוך מכולם. בו רותח הדם, ובו מתפלשת הנפש הבהמית בכל תאוותיה השפלות והבזויות.
- ל' – לב: משכן השאיפות, הרצונות והרגשות.
- מ' – מוח: מקום המחשבה, השכל החכמה והאמונה.

תפיסת העולם היהודית, גם היא כלולה בשלוש אותיות אלו, בשינוי קל: מ'-ל'-ך. עם ישראל קדושים הם – בני מלכים. "מלך" – מ'וח, ל'ב, כ'בד. המוח בראש הפירמידה! הוא שולט ומכוון את הלב, והלב מכניע את

שאלה

ראובן, המתגורר ברכסים, רגיל לנסוע לעבודתו באזור המרכז מידי בוקר. על מנת להגיע בזמן לעבודה, הוא עולה על הרכבת בתחנת לב המפרץ בשעה 5:44 בבוקר. ברכבת זו מתקיים מניין קבוע לתפילת שחרית מידי בוקר בקרון הקדמי. מטבע הדברים, בתפילה ברכבת יש יותר הסחות דעת והפרעות מאשר במניין מסודר בבית כנסת. ועל כן שואל ראובן: האם ראוי יותר שיתפלל בנחת במניין מאוחר יותר, כאשר יגיע למקום עבודתו. או שמא – עדיף להזדרז ולחטוף את המצווה בזמן הראשון הבא לידו.

תשובה

|| א. מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה - זריזין מקדימין למצוות

חז"ל (מכילתא, בא, פ"ר ט) דרשו מהפסוק (שמות י"ז) 'ושמרתם את המצוות' - 'ר' יאשיה אומר אל תקרא כן אלא ושמרתם את המצוות כדרך שאין מחמיצין את המצה כן אין מחמיצין את המצוה אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד'. ועל פי דרשה זו אמרו בגמרא (יומא לג, וראה רש"י שם ד"ה אין מעבירין) על דרך כלל - 'אין מעבירין על המצוות'.

ואע"פ שעצם הדרשה נראית כאסמכתא ולא כדרשה גמורה, שהרי פסוק זה נדרש בש"ס (פסחים לה:) לדינים אחרים (וכ"כ המאירי ביומא שם), מכל מקום מדברי התוספות (שם ד"ה אין מעבירין) שהקשו למה לי קרא תיפ"ל משום 'אין מעבירין על המצוות' משמע שעצם הדין שאין מעבירים על המצוות, הוא סברא דאורייתא.

וכן יש שהוכיחו (ראה - שו"ת דברי מכלילתא ח"א סי' טז) מדברי הגמרא במנחות (סד:) שהביאה מקור מהתורה לכך שמצווה להביא את העומר ממקום קרוב, מצד סברת 'אין מעבירים על המצוות' - משמע שזו סברא דאורייתא.

ומאידך בכמה מקומות בש"ס (ראה לדוג' פסחים ד. ועוד מקומות) אמרו 'זריזין מקדימין למצוות', משמע שאינו חיוב גמור אלא רק מידת חסידות לזריזים.

אך כבר כתבו אחרונים (ראה - מרומי שדה, פסחים ד.) שהכלל 'זריזין מקדימין למצוות' עוסק בנוגע להכנה למצווה, אך כאשר כבר באה המצווה לידו אזי ודאי שעליו לקיימה תחילה מעיקר הדין.

|| ב. העברה על מצווה קלה לצורך מצווה גדולה

הרדב"א (ח"ד סי' אלף פז, הובא בבאר היטב או"ח סי' צ ס"ק יא) דן במקרה מעניין: אדם שהיה חבוש בבית האסורים, אשר שם נמנע ממנו ללכת לבית הכנסת, וקיבל אפשרות לבחור לעצמו יום אחד של חופשה בשנה, האם עליו להעדיף יום שבו יוכל להתפלל תפילה חשובה יותר כמו יום הכיפורים, או אולי להעדיף את יום הפורים כדי לשמוע

> המשך מעמ' קודם

כאשר הן מתקיימות בציבור. זכות היחיד מתמזגת עם זכות הרבים, והיא מגינה עליו עשרת מונים! כוח הרבים אין דומה לו! הוא אינו נפגם לעולם, אין בו חטא ופשע. משום כך, 'אם פגע בך 'מנוול' זה' - מחיילותיו של בלעם, 'משכחה לבית המדרש' (סוכה נב:). גם אם הוא יכול לך בהיותך יחיד, לבד, בבית המדרש הוא ימוח ויתפוצץ! הוא לא יוכל לעמוד בפני החום המלהט של כוח התורה דרבים, של תפילה בציבור, של מוחות יהודיים ויהודיים שמפעמים יחד!

והנה חוזרים אנו אל הפתיחה שלנו, אל ההכרזה היומית: "מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל!" עכשיו היא מקבלת משמעות חדשה לגמרי! הלא הקדוש ברוך הוא הוציא בלעו מפיו של בלעם בעל כורחו, והוא נאלץ להכריז בקולו שלו עצה נגד מזימתו שלו. בידי רשם מרשם לנוגדנים שידיברו את החידקים אותם הוא עצמו יסדר!

הוא צעק בגרון ניחר: "מה טובו אהליך יעקב!"

• "אהליך - אלו בתי תורה", כך מבאר רבינו הספורנו, "כענין שנאמר: 'יושב אהלים' -

קריאת מגילה?

והכריע - שמאחר ואין אנו יודעים מתן שכרן של מצוות, עליו לבחור את היום הראשון שבו יוכל לקיים איזו מצווה, ואין מעבירים על מצווה קטנה כדי לקיים מצווה גדולה.

אכן, בחכם צבי (שאלה קו) כתב על פי דברי הגמרא במו"ק (ט.) שדברי הרדב"א נכונים רק במצווה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים. אך במצווה שאפשר לעשותה על ידי אחרים - עדיף לבחור את המצווה הגדולה על פני המצווה הקטנה.

וע"ע בשדי חמד (ח"ו מערכת יו"ח סי' א אות י) דהני מילי כששתי המצוות מדאורייתא, או מדרבנן, אך כשבאה לפניו מצווה דרבנן יכול לדחותה כדי לקיים מצווה דאורייתא.

|| ג. המתנה עם קיום מצווה כדי לקיימה יותר בהידור

על פי האמור יש לדון באופן שבאה מצווה לידו כעת, אך אם ימתין יוכל לקיימה יותר בהידור, האם עדיף לקיימה מיד או להמתין עמה ולקיימה בהידור?

בשאלה זו ממש דן בספר חסידים (סי' תתע"ח) וכתב - 'לא יאמר אדם כיון שיש לי טלית לקנות אמתין עד שיבא לידי טלית יפה מאד, אלא יקנה מיד טלית אף על פי שאינו יפה כל כך, וכן עיר שאין בה ס"ת ויש שם סופר שיועד בדיוקא לכתוב אבל אינו יודע לכתוב כל כך יפה כמו סופר אחר שלא יבא כל כך בקרוב זמן, מוטב שיכתוב אותו המצוי מיד אף על פי שאינו כותב יפה, כי על זה נאמר חשתי ולא התמהמהתי לשמור מצותיך'.

ומדבריו היה ניתן ללמוד לכאורה שבכל מקרה אין לדחות את קיום המצווה אפילו כדי לקיימה בהידור.

וכן יש להוכיח מדברי הגמרא ביבמות (לט.) שמבואר שם, שאם יש בפנינו אפשרות לחלוץ כעת או לייבם בעתיד, אזי אף אם נאמר שייבום עדיף מחליצה מכל מקום אין משהים את קיום המצווה כעת כדי לקיימה יותר בהידור בעתיד.

המדור נועד לעורר את לב המעינים בלבד, ונכתב בקיצור רב בבחינת 'תן לחכם ויחכם עוד'. למותר לציין כי שאלות בדיני ממונות יש לברר במעמד שני הצדדים בפני ב"ד הדן בדין תורה. הערות הארות וביקורת בונה התקבלנה בברכה במייל: assafe@rbc.gov.il

הן-עם כלביא יקום וכארי

תנ"שא: (במדבר כג, כד)

כשכן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצוה, ללכוד טלית לקרוא את שמוע ולהניח תפילין. (רש"י ע"פ המדרש)

אך בתרומת הדשן (שו"ת סי' לה) סייג את הדברים וכתב, דהני מילי כאשר יש חשש שאם ימתין עם קיום המצווה - יחמיצנה. אבל בהמתנה מועטת כשאין חשש להחמיץ המצווה - אזי עדיף להמתין ולקיים את המצווה בהידור. ועל כן פסק, שאם ראה לבנה בחידושה בימי החול, בימות הקיץ כשאין חשש שתתכסה לאחר מכן בעבים - עדיף להמתין ולקדשה במוצאי שבת שהוא הזמן המהודר יותר לקידוש לבנה. אך בימות החורף כשיש חשש שיחמיץ את המצווה - ודאי עדיף לקיימה מיד אפילו שלא בהידור כל כך.

ונראה שאף הספר חסידים יודה לחידוש זה לדניא. שהמעין בדבריו יראה שאף הוא התיר המתנה מועטת ולא אמר אלא כשיש חשש שיחמיץ המצווה. [ולא כמו שהבין בחי' אדם (הלכות זריזות מצווה כלל סי' נשמט אדם סי' ק א) שהתירו"ד חולק על הס"ח, והעיקר כדעת ספר חסידים (וכן נראה שהבין החכם צבי שאלה קו, שלדעת התורה"ד בכל מקרה עדיף להמתין ולקיים את המצווה בהידור, אך המעין בתורה"ד בפנים יראה שעיקר דבריו הוא שהדבר תלוי אם יש חשש שיחמיץ המצווה או לא)].

|| הכרעה למעשה

העולה מדברינו: באופן כללי, מי שבאה לידו מצווה, עליו לקיימה מיד. ואף אם ייתכן שמאוחר יותר יוכל לקיימה בהידור - לא ימתין אלא יקיימה כעת.

אכן, אם מדובר בהמתנה מועטת בזמן סביר שאין חשש שיחמיץ את קיום המצווה מאוחר יותר - אזי יכול להמתין מעט על מנת לקיים את המצווה בהידור לאחר זמן מה.

ועל כן - מי שיש לו מניין קבוע במקומו, שיכול להתפלל בו במתינות, אינו חייב להתפלל במניין ראשון המזדמן בפניו. אך אם אין לו מניין קבוע, אלא שסומך בדעתו שימצא מקום טוב יותר להתפלל מאוחר יותר - אזי אין לו להחמיץ את המצווה הבאה לידו כעת, ויתפלל במניין הראשון הבא בפניו.



להערות והארות:
Echsofo@gmail.com

בחושה"ר
יוסף משה בן אורה
לרפואת

בשבוע שעבר עסקנו בכך שאדם השואף להצליח ורוצה להשיג את מטרותיו עליו לפעול – לעשות!

דור יוצאי מצרים - דור המדבר התרגלו במשך עשרות שנים להיות מונהגים ב"הנהגה ניסית" הנהגה שלא אילצה אותם לפעול ולעשות הרבה בכדי לדאוג לקיומם היומיומי, ה"מן" מונח היה על פתחי אוהליהם מדי יום, בארה של מרים התלווה אליהם לכל מקום ועמוד האש האיר להם בליל...

פלטפורמה זו הלכה והשתנתה לקראת כניסתם לארץ ישראל, שם נדרשים לפעול ולהתרגל לחיי המעשה ובעולם המעשה "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת" – **אם לא עשית אל תצפה לכולם, כי כלום לא יקרה מבלי שתעשה.**

יחד עם זאת, עלינו להכיר בכך שגם בעולם המעשה הפועל על פי חוקים וטבעים ישנם חוקים שמיימים ורוחניים המהווים חלק בלתי נפרד מחוקי הטבע של העולם. זאת הסיבה למה גם לברכה וגם לקללה יש כח השפעה על התוצאות בעולם המעשה. אילולי כן, כיצד קללתו של בלעם יכולה להשפיע על עם ישראל?! יעלה הוא על הרים, יעלה עולות ויצווה יומם וליל, מאיזו סיבה מילותיו המתמסמסות והנעלמות במרחב אמורות לפעול?! וכפי שתמה גם כן האור החיים הקדוש על התורה (כ"ג,ח): **"...ממה נפשך אם הוא חייב כפי הדין רעה הבאה עליו באמצעות הקללה על כל פנים לא יצל ממנה גם כי לא יקולל, ואם הוא כפי משפט אלהים לא עשה דבר שיתחייב עליו ביאת הרע קללתו תשוב על ראש המקלל..."**.

בעקבות התמיהות הנ"ל האור החיים הקדוש מציג הסבר

שמונת ספרים מהפרשה

(הערה: חביב המדור הוא הרב נסים דיין המוזכר קבוע).
במות בעל להרב מנחם אלחנן חי הכהן, חי בסוף המאה. והוא סיפור חקרי בהתחלת והשרשת האליילים הנזכרים בספר ארבעה ועשרים (תנ"ך) עד בואם אל קצה התועבות לבזוב ולהקטיר לנסך ולהשתחוות וכי' ליקט ואסף בימי הבחרות". (הספר לא זכה להדפסה מחדשת כיתר ספרי המרחב הנפלאים, כ"ראשית לקח", "שירה וזמרה" "שפה אחת" "חנן לנער" ועוד). כנראה עקב נושאו הבעייתי, נותרו עותקים בודדים אכולי עש בספריות בר אילן ובירושלים. (אחד הגיע לשולחן המערכת). בספרו מביא הצעות זיהוי המבוססות על השוואה בין ספרות חז"ל לבין ספרות ה'מיטולוגיה"ה".
מראש צורים לר' אברהם ביק (שאו"ל) מתקני חברה על טהרת הקדוש שלשלת היוחסין של אבות הסוציאליזם. **עם לבדד** להרב יואל שוורץ, המאבק בנושאי תערובת. ולמכון עם לבדד עם ציור של בובת בבושקה (סמל לחיים).
עם לבדד ישכון לר' מרדכי גרליץ על גדולי ישראל המנווטים הספינה בין גלי תקומת נאפוליון תקנ"ג - תקע"ו. בליווי מפות ותמונות היסטוריות
לבדד ישכון להרב משה עזריאל אליהו אברהם נויפלד ק"ס ע"א. **יער יעקב** למהר"מ זכות נדפס בליוורנו בדפוס השותפים החכם אברהם יצחק קאשטילו והמשכיל אליעזר סעדון. ולהרב יעקב אייכהארן בק"ק קראקוויא הודפס בברעסלויא אצל המרומם לייב זולצבאך לבית קצנאלינבוגן עם הסכמת רבי ישראל משקלאו מתלמידי הגר"א ורבי זרחיה נסים אזולאי נכד החיד"א ועוד. ולהרב יעקב אברגל והוא הערות למימיו ואג"ש ממארסיתאון על הבנות לימוד תורת החסידות של בית חב"ד. ולהרב עופר סער.

שדה צופים למהר"ב רנשבורג. ולהרב שמואל דוד פרידמאן צ"א חלקים ויותר. (מסתמך עד שידפס העלון יצא עוד כרך)
ברך לקחתי לחביב המדור. **לא נחש ביעקב** להרב נועם אלימלך ארן בני ברק.

כיצד פעל בלעם בקללותיו, מהו אותו כח "מאגי" באמצעותו יכל לפעול ולהשפיע על המציאות לרעה וז"ל: **"...ויש להעיר בענין זה: בשלמא מה שהיו צודקין קללותיו של בלעם - יש ב' טעמים בדבר: א', להיותו רע עין, וה-ב', שהיה יודע "רגע באפו", כמאמרם ז"ל (ברכות ז') והיה מקלל ברגע הזעם, אבל הברכה אין מציאות שתתקיים מפיו"**.

על פי הטעם הראשון **"להיותו רע עין"** ניתן להסיק, כי האופן שבו אדם מתסכל על המציאות כך המציאות תהיה ותהווה. בהיות האדם "רע עין" כדוגמת בלעם ותלמידיו כפי שמתואר במשנה במסכת אבות (ה,יט): **"...ולשלה דברים אחרים, מתלמידיו של בלעם הרשע... עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בלעם הרשע..."**
בכח ראייתם השלילית יפעלו שההתפתחויות וקורות העיתים יהפכו לשליליים. כוחם להרע נבע מכך שקבעה ההשגחה העליונה שבתוך מערכת הטבע ישנם השפעות ורוחניות הפועלות כחלק מחוקי הטבע ואין זה בבחינת נס אלא טבע ומהנהג של עולם.

העבודה הנדרשת מצד ה'מכשף" היא להיות אדם "רע עין" – כזה ששם פוקוס על השלילי ומאיר את מה שלא טוב באור הזרקורים. שימת דגש זו מעוררות את כוחות האופל והרוע והם משתלטים על המציאות והמרחב הקיים. יכולת השפעה עצמית לא הייתה לבלעם אלא נשען הוא על מערכות קיימות אם מצד רוע עינו או אם מצד זה שהיה יודע מהו ה"רגע באפו" והיה מקלל ברגע זה וכל מה שפעל

עיר: בסליחות י"ז תמוז אשכנז "שעה נאסר אשר נמסר ביד בבל וגם שעיר", ובסידורו ע"מ כתוב "שעה לנאסר אשר נמסר ביד בבל ושר העיר". והר"י תפחיה הגיה ביד בבל וא"ש שיעיר. ובסידור איש מצליח העיר שנוסח אשכנז יותר מדוייק שמרמז שגם חורבן בית שני היה ע"י הרומאים מבני עשיו. וגם שבתנ"ך "שר העיר" הוא כינוי רק לבני". (הוא מביא את כל המקורות אלא שאין כאן מקום בגלל מדור הספרים שבפרשה.

קומה: בשלטי"ג (מגילה פ"ג) כי שבקריאת ויחל ביו בתמוז אין מדלגים לפסל לך אלא קוראים את כל פרשת העגל. דזה עניינא דיתנא שבו נשתברו הלוחות. והובא בארז שצ"ב אך כ' מהגאונים שאין מנהגנו כן. ואכן אין מנהגנו כן. אכן דבר בעתו טוב שראי יקרא לעצמו לבד איז". וה' יקומם הריסותינו.

בלעם: האב"ע מזכיר כמ"פ חכם רבי יהודה בן בלעם' שחבר פיוט לסליחות "בזכרי על משכב"י ובראשי החרוזות סימנו בלעם ויש חכמים שלא אמרו פיוט זה כדי לא להזכיר השם בלעם. וראי שזה כמו שם משפחה ואין בעיה להזכיר.

כלב: במגלה עמוקות עה"פ 'קרי'ת 'צות' שצות' כי חסר ו' כי בחצות הלילה כלבים צועקים, והיינו ע"פ המדרש בפרשתן שנאמר על בלעם מחזיק באזני כלב "משל לזאב שחטף ידי מהצאן והכלב קדרים יצא לנבח, וא"ל, זאב, אתה כלב קדרים למה אתה מריב עמי, אמר נטלתי מעדרו של רועה". רואים שבלעם קליפתו כלב. (ובכר סופר על כלבם של משפ' קורמן שקראו שמו

בלעם).

כלביא יקום: הביא הגרז"ק מהרמב"ן שלביא הוא ארי קטן (תנ"ך) ובגיטין א"י שסכנה לקום בבת אחת מהשינה אלא ימתין קימעא, והיינו כלביא יקום כמו ארי קטן יקום לאט ואח"כ כארי יתנשא. ובהמשך כתוב כשר שכב הארי ללביא שהולך לשכב כארי גדול לקם לאט כלביא קטן.

יהיו המתים: צ"ע איך מסיים הפרשה בדבר לא טוב (המתים במהפיה) ויתבאר ע"פ הזה"ק (פנחס ר"ל) א' שהמתים היו רק מהערב רב זהו טוב. וראי שמה הגר"א שגם אלו שהגיע עתם נחשבו במספר המגפה וכך התמעטו מתי המגפה זהו טוב.

סימן: 'מנוח', וקשר, א' ע"פ הרלב"ג (שפוטסי יג טו) שהמלאך שהתגלה למנוח היה פנחס. עוד קשר שמנוח ראה המלאך, ובלעם לא ראה עם אתונו אלא המלאך. עוד קשר ע"פ הבעה"ט שי'מות נפשי' אמרו גם בלעם וגם שמנון (תמות נפש עם פלשתיים). בלעם ביקש למות מות ישרים אבל מת צעיר מות רשעים.

צ"א: להרב אברהם יהושע אשל מקאפישינץ (תשסו). פעם ביקר אצל הגרש"א (מחזנות), ושכחיכו למונית, אמר הגרש"ז להביא כסא, אך האדמו"ר סרב באמרו ששמע מאביו ל"ל שבכל מעשה יחשוב איך ייזאה המעשה בעוה"ב, ולא נראה לו שזת תנומה יפה שאני עומד והגרש"א עומד... וכן לרש"מ דיסקין בעל משאת המלך. (א' שאלו אם זה נכון שהוא אמר שיתד זה עיתון מצוין וחבל שאין כזה למבוגרים, הוא ענה לא אמרתי, אבל תוכל להגיד בשמי...)

לפני כשלושה שבועות, התקיימה **חתונת נכדתו של כ"ק האדמו"ר מסלונים שליט"א**.

בתיעוד שיצא מהחתונה והפך לשיחת היום בכל רחבי העולם היהודי, נראה אחד החסידים, בזמן של הפוגה בין שיר לשיר, נעמד בשרשרת קודש ומתחיל לשיר את השיר מלא הכיסופים, שמושר ברגעים של רוממות הרוח בחסידות סלונים והולחן על ידי המשגיח הגה"צ רבי משה וואלפסון זצוק"ל :

“שבת איז שיין – שבת היא יפה

שבת איז ריין – שבת היא טהורה

שבת איז נאר פאר אידן אליין – שבת היא רק ליהודים בלבד!

המחזה היה לא שגרתי, במעמד כה מסודר ומכובד ומול כ"ק האדמו"ר, נעמד לו אדם, ללא שנקרא על ידי מישהו וללא שנתבקש לכן ומתחיל לשיר שיר מחוץ לכללי הטקס.

בשניות הראשונות, התזמורת החלה לנגן שיר אחר והיו שניסו להשתתף אותו ולהניא אותו מהזימה הפרטית שלו. אך הוא לא הסתכל ימינה ולא שמאלה, עיניו היו נשואות בערגה ובצמאון למורו ורבו, **יצא יצא אליו** בהשתפכות הנפש ובאהבה ש"מים רבים לא יוכלו לכבות", גם לא מגביר ענק ותזמורת מלאה.

עוד שברי שניות חלפו והאמת שלו ניצחה... עשרות ידיים הורמו ונופכו לתזמורת להפסיק לנגן והקהל כולו הצטרף אליו לשירה סוחפת במיוחד.

היו אלו רגעים היסטוריים, לא רק בחסידות סלונים, אלא בכל תפוצות ישראל, שנחשפו לתיעוד המרטיט והעוצמתי הזה, שכשבשיאו המצלמה מראה את דמותו הזכה של האדמו"ר שחיין טהור נסוך על פניו, כזה שהקרין על כל החסידים, שחזרו שוב ושוב על השיר המתוק הזה ללא כלים, ללא תזמורת אלא עם חסיד אחד שנשאר עומד על מקומו ידיו פרושות לצדדים וליביו דבק ברבו.

עדויות שהגיעו מכל העולם מספרות על עשרות מאות יהודים שקיבלו על עצמם שמירת שבת, שהתקברו והתחזקו בתורה ובמצוות מההתרגשות שאחזה בהם בזכות התיעוד המדהים הזה, שקשה להתאר באותיות דיו חומריות... מחזה שגראה כלקוח מגן עדן... מיום שכולו טוב, יום שכולו ארך, יום שצדיקים יושבים ועשרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה...

שבועס איז שיין, שבועס איז ריין, שבועס איז נאר פאר אידן אליין....

קולמוסים רבים נשברו אודות המעמד הזה, כל אחד תפס אותו בזווית שונה, במוסר, לקח והתעוררות.

אחד הדברים שתופסים אותי מאז נחשפתי לתיעוד הזה, זו המחשבה על כל כך הרבה רגעים מרוממים שכאלו, שלא קרו בגלל חששנות, פחד וחשבונות מיותרים...

אין ספק, שכל חסיד שהיה במעמד, רצה להחליף את אותו אדם שהעז, קם וסחף איתו אלפים ורבביות בעם ישראל.

אך איש מהנוכחים לא היה מוכן להחליף אותו ברגע הראשון, בו עוד לא היה ברור שזה "תפוס" ואולי הוא יחווה "בושות" על כך שהושבו אותו ב"בושת פנים" ממעשה שלא נדרש לעשות...

הכבוד והשכר של אותו יהודי, שהתפרסם כל כך, זה לא על השירה ההמונית ועל כך שהמשיך לעמוד עם ידיים פרושות ועיניים ממוקדות ברבו, שהשירה הסוחפת כבר צברה תאוצה אלא על **אותן השניות הראשונות** שהוא הלך לבד עם האמת הפנימית שלו, עשה את המעשה שבעיניו היה נכון לאותו הרגע ואותה השעה, למרות הסיכון שאולי זה לא יצליח. בדיעבד, כולנו יודעים לומר שהיה שווה את הריזיקה שלקח, כי מה זה בכלל אותם הביונות שאולי היו לו אם היו משתיקים אותו, לעומת תועלת הענקית שקרתה בסוף.

כמה ספרים, כמה מגזיז שיעור מעולים, כמה עשייה וחסד, נקברים כל יום ברגבי הפחדנות והחששנות המוגזמת, או המיותרת... אנחנו כל כך נרתעים ממה 'גידו' ואין זה יראה' ומי בכלל ביקש ממני' וילמה שיקנא את הספר שלי' וילמה שמישהו יגיע לשיעור שאמסור' וכן על זה הדרך.

מי שמצליח באמת, הוא זה שיועד לנהל סיכונים, מבין מה התועלת הגדולה שתצא מהעשייה שלו וכמה קטן הוא החשש, שמישהו אחד או שניים לא יקבלו את דבריו, יידלדלו בו או לא יפרגנו לו.

כולנו מעריצים את מי שמעז, את אלו שקמים ועושים ולא מתעסקים במה יאמרו...

אז למה אנחנו לא לומדים מהם? למה אנחנו כל כך נרתעים? למה רוב האנשים לא מגשמים אף אחד מחוץ לנו הכוליות שלהם?

בשביל זה צריך ללמוד על מנגנון הפחד...

הקביה הטביע בנו טבע נפלא, שאמור להגן עלינו מפני סכנות והוא- **הפחד**.

כשגן אדם רואה מולו נחש, תוך שבריר שנייה הגוף שלו עובר תהליכים פיזיולוגיים מדהימים:

הדופק הנהשימה מואצים כדי להורים חמצן לשרירים, **השרירים נדרכים** לפעולה של בריחה או תקיפה, **האישונים מתרחבים** כדי לראות טוב את אובייקט הסכנה, **הדם זורם לרגליים** כדי לייצל מצב בריחה **והגוף משחרר אדרנלין וקורטיזול** ובכך מגביר את הערנות ומחזק את הגוף, לשרוד מול הלחץ הגדול ולייעל את החשיבה על תגובה נכונה.

המנגנון כאמור, נועד לתפקד במצבי סכנה **אמיתיים** ולעזור לנו להינצל ממנה.

אך כמו בכל מערכת, גם במנגנון הפחד ייתכנו שיבושים ועלינו לכילל ולדייק אותו.

השיבוש הקיצוני הוא שכאדם סובל מחרדות, מה שגורם למוח שלו להפעיל את מנגנון ההישרדות הזה, בזמנים בהם אין צורך בו...

אצל ילדים ניתן לראות שהם מפוחדים ומתנהגים בצורה חרדתית, גם במצבים בהם לא קרה כלום כי הם **דמיינו** משהו שגראה להם כסכנה, אך אצל מבוגרים כבר נדרשת התערבות של חשיבה ומודעות, מה מסוכן ומה לא, אלא שגם אנחנו המבוגרים לא תמיד מצליחים לשלוט על המנגנון שמשדר למוח מתי יש **באמת** סכנה ומתי אנחנו פוחדים **סתם**.

· מימש, תועלת ותקווה · ווארט לשווער | הרב שמואל עמנואל

זקני מואב ומדין הולכים אל מקום מושבו של בלעם, כדי לבקש ממנו לבוא ולקלל את עם ישראל (כב,ז): ”וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וַיָּקָמוּ **בְּיָדָם** וַיְבֹאוּ אֶל-בְּלָעַם”. ומה הם ה"קסמים" שנטלו בידם?

מבאר רש"י: קסם זה נטלו בידם זקני מדין: אמרו, אם יבוא עמנו בפעם הזאת, יש בו **ממש**. ואם ידחנו, אין בו **תועלת**. לפיכך, כשאמר להם 'לינו פה הלילה', אמרו, אין בו **תקווה**."

וצריך להבין, למה שינו בלשונם, פעם אמרו שיש בו ממש, פעם אמרו שאין בו תועלת ופעם אמרו שאין בו תקווה? והנה, בלשונינו יש הבדל בין "תועלת" ל"תקה". יש דבר שאין בו תועלת עכשווית, אך יתכן שבעתיד תהיה ממנו תועלת. לעומת זאת, דבר שלא שווה כלום, אין בו שום תקוה. לא כעת ולא בעתיד.

הגאון מוילנא מבאר, שהשמועה על כוחו של משה רבינו עשתה כנפיים בכל העולם. הכל ידעו כי משה רבינו הוא אדון לנביאים, אשר מדבר עם הקב"ה בכל עת ובכל זמן. אין הוא זקוק לזמנים מיוחדים או "לקבוע פגישה", אלא תמיד הוא מדבר עם ה'.

בלעם טען, שכוחו גדול יותר ממשה. כי הוא לא צריך בכלל להתייעץ עם השכינה, אלא הוא "יודע דעת עֲלֵיָו".

באו זקני מואב ומדין ורצו לבדוק מי גדול יותר. אם אכן בלעם גדול ממשה, יש סיכוי לנצח את עם ישראל. אם כוחם שווה, יש להסתפק מי ניצח. ואם משה גדול מבלעם אזי אין להם סיכוי.

וזהו הקסם שנטלו בידם: אם אכן בלעם ייענה מיד להזנתנות, הרי שהוא גדול ממשה, ויש בו **ממש**. אבל אם הוא דוחה אותנו, סימן שהוא לא בדרגה גבוהה ממשה, אלא שווה לו. ואז אין **בו תועלת** כעת, אבל אולי בעתיד תהיה ממנו תועלת. ואז, אמר להם בלעם שילינו עמו הלילה ואז ישמע מה ה' אומר לו. ואז הבינו שהוא פחות ממשה, כי הוא גם צריך להתייעץ עם ה', וגם צריך לקבוע לו זמן מיוחד. ולכן אין בו שום **תקה**...

מנגנון הפחד עובד גם על חלשות **חברתיים ורגשיים**.

אחת הדוגמאות הידועות זו **פחד קהל**- מחקרים רבים מעלים, שפחד קהל זהו הפחד הנפוץ ביותר בעולם.

ישנו איזור במח שנקרא **האמיגדלה**, שהוא מבנה קטן בצורת שקד האחראי על יחזיו רגשות ובעיקר פחד. כאשר אדם חווה פחד קהל, האמיגדלה מזהה את המצב כאיום חברתי ומשגרת אותות המעוררים תגובות פיזיולוגיות כמו דופק מואץ, נשימה מהירה, העזה, רעד ויובש בפה – כל זאת כדי להכין את הגוף לתגובה מיידית של **"בריחה או התמודדות"**.

בעבודה אישית של הבנת הפחד והרגעת התגובות האינסטינקטיביות שאינן תואמות לסיטואציה, נגיע למצב שבו נפעל באופן רציונלי.

ישנו כלל שאומר **שהפחד נמש באור**... אם שמים את הפחד על השולחן, חושפים אותו ורואים אותו עין בעין, על פי רוב הוא יעלם. ויתברר לנו כדימוין מוגזם או מופקר או כחשש בלתי מוצדק בעליל.

לפני מספר שנים, פגשתי אברך צעיר ונחמד, תלמיד חכם מלא וגדוש, הוא היה תושב חדש ברכסים ושיחף אותי שחשקה נפשו מאד לפעול ולזכות את הרבים, החלום שלו היה למסור שיעור בפרשת השבוע פעם אחת בשבוע, הוא בטוח היה שתהיה תועלת

גדולה לשומעים וגם סיפוק בשבילו.

שאלתי אותו: נו, למה שלא תפתח?

והוא ענה לי שהוא חושש מאד שזה לא יצליח ובכלל אין ואיפה הוא יפרסם ועוד ועוד ערימה של חששות שהצטני לו שביחד נוציא אותם לאור ואולי הם יתמוססו...

הוא החל למנות את החששות שלו וביחד ענינו עליהם

“אני מפחד שיבואו אלי כל ה'טיפוסים' של רכסים שישמעו שיש כיבוד”...

כמה 'טיפוסים' כבר יש ברכסים? ומה הסיכוי שכולם ביחד יראו את המודעה ויכולו להגיע באותו היום ובאותה השעה- צריך להיות "כישורן" כדי להצליח לרכז את כולם ביחד...

“צודק, אבל אני לא יכול להתקדם, כי אני לא יודע איך לפרסם את זה”...

נו, איפה אפשר לפרסם?

“הא... לא בעיה במקומונים”...

מצוין אפשר להתקדם...

“אבל... רגע... מה אכתוב במודעה?”

מה תכתוב?

הוא הקריא לי נוסח שכתב... כבר היה מוכן לו מראש...

“אבל... מה אני אכתוב, מי מוסר? אכתוב על עצמי הרב...”?

מה הבעיה? השיעור ימסר על ידי הרב...

“צודק”.

נו, יצאת לדרך?

“לא, לא יכול... אני פוחד שאפרסם ולא יבואו אנשים”

ואז מה?

“ואז לא יהיה שיעור”...

ומה קורה עכשיו?

“עכשיו אין שיעור”...

אז עכשיו אין שיעור ואולי גם אחרי שתפרסם לא יהיה שיעור, תקיפוץ למים השיעור ימסר **זה יצליח!** אבל אם לא תנסה, בוודאי לא יהיה שיעור.

הוא מתח את השיעור לאחר כשבוע ועשרות רבות השתתפו בו מדי שבוע במשך כמה שנים.

המקרה הזה הוא מראה לדוגמא אחת מיני רבות שהפחד משחק אותנו, מערפל לנו את החושים ואם אנחנו ננהל אותו באופן נכון, נגיע לחירות והגשמת היעדים שלנו.

מנגד, אנחנו צריכים להיות ברורים וחדים ברצון שלנו ולהאמין בכל מאוונת בצדקת הדרך כדי לגבור על הפחדים והחששות.

כל אותם שרועדים לדבר בקהל, אם הם יהיו באולם של 100,000 משתתפים וחלילה הבן שלהם יאבד את ההכרה, הם יעמדו ויצעקו מלא גרונם לקריאת הצלה, ללא פחד קהל... ואפילו במקרה פחות קיצוני אם הם יראו מישהו עושה עוול לאחד הילדים שלהם, הם יעמדו בגינה הציבורית בפני עשרות אנשים ויזכינו על העוול שנעשה מולם לאהוב ליבם או שנשמע אותם צועקים באוטובוס לנהג שדילג על התחנה שלהם, שיעצור! כי כשמשהו בוטר לנו במתכוו, אנחנו רוצים להשמיע אותו וכלום לא יעצור אותנו בעדו.

וגם **אם האמת שבוטרת בנו**, היא לא קריאה חד פעמית וקצרה, אלא נאום ארוך ככל שיהיה- נונל, בעבודה עצמית נכונה, למסור אותו ולהתגבר על פחד הקהל.

החכמה בגויים תאמין.... נואמים רבים ומפורסמים בעולם, וביניהם וינטסון צ'רציל ואברהם לינקולן, סבלו מפחד קהל משתקן! לפי עדותם, מה שהצליח את דרכם לעמוד מול עשרות אלפים בנאומים מאלפים, זה החיבור העמוק שלהם למסרים, תחושת השליחות בנאומים והרצון לחולל מהפכות שאותם הם ראו לנכון ליצור דרך הנאומים שלהם.

ובחזרה לסלונים- החסיד שהפך לשיחת היום, עשה את מה שהוא עשה, כי הוא רצה בכל מאודו לשמח את האדמו"ר, לעורר את הקהל **והוא ידע בבטחה שזו הדרך, זה השיר וזה המקום והזמן הנכונים** זה הצליח לו.

בסוף התיעד, רואים אותו מתיישב על הכיסא, כשכולם מנסים ללחוץ את ידו ולהודות לו על שעשה, אבל גם שם תגובתו מוכיחה על המניע הראשוני שלו, הוא לא ראה והרגיש את ידיהם של עשרות חסידים שדפקו על גופו, אלא המשיך להסתכל בהערצה על רבו שכל מה שעשה מההתחלה ועד הסוף, היה רק לשמח אותו ולהידיבק בו.

לכל אחד מאיתנו יש כל כך הרבה יכולות וכוחות, מי להרביץ תורה, מי לחבר ספרים ומי בעשיית חסד עם הזולת.

אנשים בודדים מצליחים להגשים את שאיפותיהם, לפעול, ליצור ולעשות וזאת כי הם למדו לנהל את החששות שלהם ולא להיות מובלים ומוגבלים על ידיהם.

נאמין במטרות, נמוסס את הפחדים בכך שנציף אותם ונראה שהם על פי רוב דמיוניים **ופשוט נפעל**.

מ-ק-ס-י-מ-ו-ם ז-ה י-צ-ל-י-ח!